

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

אנשים עם מוגבלויות במדינת הרווחה: פרספקטיבה היסטורית,
חברתית וביקורתית - 3076

תאריך עדכון אחרון 29-09-2016

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר רוני הולר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: roni.holler@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יעודכן באתר הקורס

תאור כללי של הקורס:

לאורך ההיסטוריה המודרנית הומשגה תופעת המוגבלות, ואיתה גם אנשים עם מוגבלויות, מבעד לפריזמה הרפואית והשיקומית. פריזמה זו, המכונה לעיתים קרובות המודל הרפואי של המוגבלות, רואה באנשים עם מוגבלויות כסובלים מבעייה רפואית אשר מגבילה אותם בחייהם והופכת את מצבם לסוג של טרגדיה אישית וכמצב שעליו יש להתגבר. למעשה, עד לשנים האחרונות הייתה פריזמה זו נקודת המוצא של המדיניות בתחום, כמו גם של אנשי מקצועות הטיפול, כולל עובדים סוציאליים. במהלך הסמינר ננסה לבחון בעיין ביקורתית את הפריזמה הרפואית-שקומית ולהציג במקומה מודל חברתי הרואה במוגבלות תוצר היסטורי של הבניות תרבותיות ויחסי כוח חברתיים וכלכליים. בחינה זו תעשה באמצעות גישות מחקר היסטוריות ו/או איכותניות, כאשר המטרה תהיה לעשות שימוש אמפירי בגישות אלו על מנת לבחון באופן ביקורתי את מצבם של אנשים עם מוגבלויות בישראל, בעבר ובהווה.

מטרות הקורס:

- לחשוף את הסטודנטים לתיאוריות מרכזיות בתחום לימודי מוגבלות ולחשיבה ביקורתית ביחס למוגבלות
2. לחשוף את הסטודנטים למחקר היסטורי ואיכותני ולשלבים השונים של יישומו
3. לשלב בין הידע התיאורטי לאמפירי תוך ביצוע מחקר בתחום המוגבלות

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

הסטודנטים ידרשו לעשות שימוש אמפירי על מנת לבחון באופן ביקורתי את מצבם של אנשים עם מוגבלויות בישראל. כברירת מחדל, המחקרים יערכו תוך שימוש בגישה ההיסטורית או איכותנית.

העבודה תעשה בזוגות ובמהלכה ידרשו המשתתפים:

1. לנסח נושא ושאלות מחקר
2. לערוך מחקר ולהציג את ממצאיו העיקריים
3. לכתוב הצעת מחקר ולהציגה בפורום כיתתי
4. לכתוב דו"ח מחקר בהתאם לנלמד בסמינר.

דרישות נוכחות (%) :
100

שיטת ההוראה בקורס: סמינר

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. לימודי מוגבלות: תפיסות חברתיות וביקורתיות של המוגבלות

2. היסטוריה של מוגבלות

3. מוגבלות ומחקר

חומר חובה לקריאה:

ללא

חומר לקריאה נוספת:

רשימת קריאה:

לימודי מוגבלות: תפיסות חברתיות וביקורתיות של המוגבלות

ברויר, נ. (עורכת). (2008). סדרת מפגשי הכרות עם ה- *Disability studies* : חוברת תקצירי הרצאות. ירושלים : המרכז לחיים עצמאיים

קמה, ע. (2003). הקורבן האומלל ונכה העל. פנים-תרבות חברה וחינוך, 26.

Davis, L. (Ed.). (2010). *The disability studies reader*. New York : Routledge.

Goodley, D., Hughes, B., & Davis, L. (2012). *Disability and social theory: New developments and directions*. New York, NY : Palgrave Macmillan.

Hirandani, V. (2005). *Towards a critical theory of disability in social work*. *Critical Social Work*, 6(1).

- Retrieved from: HYPERLINK "<http://www1.uwindsor.ca/criticalsocialwork/towards-a-critical-theory-of->
- of- "<http://www1.uwindsor.ca/criticalsocialwork/towards-a-critical-theory-of-disability-in-social-work>.

Kafer, A. (2013). *Feminist, queer, crip*. Bloomington : Indiana University Press.

Linton, S. (1998). *Claiming disability: Knowledge and identity*. New-York: New-York University Press.

Oliver, M. (1990). *The politics of disablement*. Basingstoke: Macmillan.

Shakespeare, T. (2006). *Disability rights and wrongs*. London: Routledge.

Shakespeare, T., & Watson, N. (2001). *The social model of disability: An outdated ideology?*. *Research in Social Science and Disability*, 2, 9-28.

Tregaskis, C. 2002. "Social Model theory: the story so far ...". *Disability & Society* 17: 457-470

Wendell, S. (1996). *The rejected body: Feminist, philosophical reflections on disability*. New- York: Routledge .

אנשים עם מוגבלויות, עבודה סוציאלית ומדינת הרווחה בראייה חברתית-ביקורתית:

גלעד, ד., וברק, ד. (2013). שיקום בעידן תמורות בשיח בין אנשים עם מוגבלות לבין החברה. בתוך: מ. חובב, א. לונטל, וי. קטן (עורכים). עבודה סוציאלית בישראל (עמ' 593-625). תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.

בתוך: ג'. גל ומ. אייזנשטדט (עורכים), נגישות לצדק חברתי בישראל (עמ' 79-133). ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.

טולוב, י., וקנטר, א. ס. (2014). של מי החיים שלי? המאבק להשבת האוטונומיה והכשרות המשפטית

לאנשים עם מוגבלויות. מעשי משפט, ו', 45-65
 מור, ש. (2008). לקראת רדיקליזציה של קצבת נכות כללית – דילמות של מאבק לשינוי חברתי. בתוך:
 ג. מונדלק ומ. אייזנשטדט (עורכים), סדרת משפט חברה ותרבות: העצמה במשפט (עמ' 121-138).
 תל-אביב: הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן, אוניברסיטת תל-אביב.
 מור, ש. (2009). בין המשגה פוליטית להכרה משפטית: חסמים במימוש זכויות אנשים עם מוגבלויות.
 בתוך: ג'. גל ומ. אייזנשטדט (עורכים), נגישות לצדק חברתי בישראל (עמ' 79-133). ירושלים: מרכז
 טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.
 מור, ש. (2012). שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות בתעסוקה – מתיקון הפרט לתיקון החברה. עיוני
 משפט, לה, 97-150.
 פינקלשטיין, ע. (2014). "אנחנו חיים בעולם האין": נשים חולות מדברות מתוך סבל גופני על עמימות
 רפואית והכחשה חברתית. סוציולוגיה ישראלית, טו(2), 389-415.
 רוטלר, ר., וגיל, א. (2010). על הספקטרום ומעבר לו: ייצוג אנשים אוטיסטים – שונות, יכולות, זכויות,
 ומה שביניהן. מעשי משפט, ג', 83-101.
 Barnes, C. (2012). Re-thinking disability, work and welfare. *Sociology Compass*, 6,
 472-484.

מוגבלות ומחקר היסטורי

- Baynton D. C. (2008). *Disability in history*. *Disability Studies Quarterly*, 28(3).
 Retrieved from:
 - HYPERLINK "<http://dsq-sds.org/article/view/108/108>" <http://dsq-sds.org/article/view/108/108>.
 Bredberg, E. (1999). *Writing Disability History: Problems, perspectives and sources*.
Disability & Society, 14(2), 189-201.
 Burch, S., & Sutherland, I. (2006). *Who's not yet here? American Disability History*.
Radical History Review, 94, 127-147.
 Downs, J. (2008). *The continuation of slavery: The experience of disabled slaves during emancipation*. *Disability Studies Quarterly*, 28(3). Retrieved from: <http://dsq-sds.org/article/view/112/112> <http://dsq-sds.org/article/view/112/112>.
 Gerber, D. (2000). *Introduction: Finding disabled veterans in history*. In: D. Gerber (Ed.), *Disabled Veterans in History* (pp. 1-51). Ann-Arbor: The University of Michigan Press.
 Gleeson, B. (1997). *Disability studies: A historical materialist view*. *Disability & Society* 12, 179 - 202.
 Hirsch, K. (1995). *Culture and disability: The role of oral history*. *The Oral History Review*, 2, 1-27.
 Kudlick, C.J. (2003). *Disability History: Why we need another "Other"*. *The American Historical Review*, 108, 763-793.
 Longmore, P. K. (2009). *Making disability an essential part of American history*. *OAH Magazine of History*, 23(3), 11-15.

היסטוריה של אנשים עם מוגבלויות בישראל: דוגמאות לחקרי מקרה

- ארגון נכי צה"ל (1998). גיבורי חייל- ארגון נכי צה"ל: הסיפור המלא, 1948-1998. תל-אביב: גרין עיתונות.
- ביליג, מ., ושרעבי, ר. (2007). כפר-אוראל: מפעל התיישבותי לעיוורים בגדרה בשנים 1950-1968. קתדרה, 124, 141-158.
- בלום, נ. (2006). השיקום עשה היסטוריה: מערכות שיקום רפואי בישראל 1940-1956. צפת: המכללה האקדמית צפת.
- בר, מ. (1999). ארגוני נכים או ארגונים נכים?: פעילותן של קבוצות אינטרס בתחום הרווחה בתהליך קביעת תקנות "ילד נכה". עבודת גמר לקבלת תואר מוסמך בעבודה סוציאלית. האוניברסיטה העברית בירושלים.
- הולר, ר. (2014). אנשים עם מוגבלויות ומדינת הרווחה הישראלית: המקרה של עבודות דחק. ביטחון סוציאלי, 95, 39-76.
- הלפרין, נ. (2013). קצבאות נכים בגין רדיפה נאצית ותפיסת השואה בחברה הישראלית, מעשי משפט, ה', 99-81.
- נדב, ד. (2008). בדרכי שיקום: אגף השיקום במשרד הביטחון 1948-2005. ישראל: משרד הביטחון ההוצאה לאור
- קידר, א. (2013). תהליך עיצוב המדיניות של תקנות שכר מינימום (שכר מותאם לעובד עם מוגבלות בעל יכולת עבודה מופחתת), התשס"ב 2002. עבודת גמר לקבלת תואר מוסמך בעבודה סוציאלית. האוניברסיטה העברית בירושלים.
- רימרמן, א. אברמי, ש. וארטן-ברגמן, ט. (2007). מדיניות כלפי אנשים עם נכויות: מחקיקה סוציאלית לחקיקת זכויות. בתוך א. אבירם, ג'. גל וי. קטן (עורכים), עיצוב מדיניות חברתית בישראל-מגמות וסוגיות (עמ' 287-308). ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.
- Admon-Rick, G. (2014). Impaired encoding: Calculating, ordering, and the "disability percentages" classification system. *Science Technology Human Values*, 39, 105-129
- Gal, J., & Bar, M. (2000). The needed and the needy: The policy legacies of benefits for disabled war veterans in Israel. *Journal of Social Policy*, 29(4), 577-598.
- Gilad, D., & Rimmerman, A. (2012). The mission and development processes of the disability movement in Israel and the United States: A comparison. *Journal of Disability Policy Studies*, 24, 227-237.
- Holler, R. (2014). Disability and employment policy in the Israeli welfare state: Between exclusion and inclusion. *Disability & Society*, 29, 1369-1382.
- Mor, S. (2006). Between charity, welfare, and warfare: A disability legal studies analysis of privilege and neglect in Israeli disability policy. *Yale Journal of Law & the Humanities*, 18, 63-136.
- Mor, S. (2007). "Tell my sister to come and get me out of here": A reading of ableism and orientalism in Israel's immigration policy (The first decade). *Disability Studies Quarterly*, 27(4), 22-35.
- Rimmerman, A., & Herr, S. (2004). The power of the powerless: A study of the 2000's disability strike In Israel. *Journal of Disability Policy Studies*, 15, 12-18.
- Rimon-Greenspan, H. (2007). Disability politics in Israel: Civil society, advocacy, and contentious politics. *Disability Studies Quarterly*, 27. Retrieved from: [HYPERLINK "http://ds.sds.org/"](http://ds.sds.org/) <http://ds-sds.org/>

-
- היסטוריה של אנשים עם מוגבלויות בעולם: דוגמאות לחקרי מקרה
- Baynton D. C. (2005). *Defectives in the land: Disability and American immigration policy 1882-1924*. *Journal of American Ethnic History*, 24, 31-44.
- Gerber, D. (2009). *Creating group identity: Disabled veterans and American government*. *OAH Magazine of History*, 23(3). 23-28.
- Longmor, P.K., & Goldberger, D. (2000). *The League of the Physically Handicapped and the Great Depression: A case study in the new Disability History*. *Journal of American History*, 87, 888- 922.
- Longmore, P.K., & Umansky, L. (Eds.). (2001). *The new disability history: American perspectives*. New York : New York University Press.
- Schumm, D., & Stoltzfus, M. (Eds.) (2011). *Disability in Judaism, Christianity, and Islam: sacred texts, historical traditions, and social analysis*. New York : Palgrave Macmillan.
- Schweik, S. M. (2009). *The Ugly Laws: Disability in public*. New-York: New-York University Press
- Stone, D. 1984. *The disabled state*. Philadelphia: Temple University Press.

מחקר היסטורי: בין תיאוריה לפרקטיקה
גישות היסטוריוגרפיות:

- ארנולד, ג'ה. (2007). היסטוריה. תל-אביב: ידיעות אחרונות (פרק 7, "אמירת האמת").
- גלבר, י. (2007). היסטוריה, זיכרון ותעמולה: הדיסציפלינה ההיסטורית בעולם ובארץ. תל-אביב: עם עובד (פרק 1, "העבר, חקירתו וחוקריו").
- יוניריב, א. (2003). היסטוריה- מיתוס או מציאות?: מחשבות על מצב המקצוע. תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה (פרק ב', עמ' 166-49).
- Iggers, G. G. (2005). *Historiography in the twentieth century: From scientific objectivity to the postmodern challenge*. Middletown, Connecticut: Wesleyan University Press (Introduction: 1-19, Epilogue: 149-160).
- פרקטיקה של מחקר היסטורי:
- Anne Danto, E. (2008). *Historical research: Pocket guides to social work research methods*. New York: Oxford University Press
- Howell, M., & Prevenie, W. (2001). *From reliable sources: An introduction to historical methods*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press (chapters 1 and 2).
- Jordanova, J. (2006). *History in practice*. London : Hodder Arnold,
- McDowell, W.H. (2013). *Historical research : A guide*. London: Routledge.
- Tosh, J. (2002). *The pursuit of history: aims, methods, and new directions in the study of modern history*. London : Longman.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 10 %
השתתפות 0 %

הגשת עבודה 25 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 65 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

*העבודה בזוגות

***במידת הצורך יתכן שימוש בגישות מחקר כמותניות . הדבר תלוי בנושא הנחקר וכפוף לאישור המרצה.

***מידע המופיע באתר זה על כל מרכיביו הינו טנטטיבי וניתן לשינוי על ידי המרצה. הפרטים המעודכנים אודות הקורס יופיעו באתר הקורס.